

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין יא.

עין משפט נר מצוה

נב א טור א"ח ס"י סגן:
 ב מ"י פט"ו מהל' שבת
 הלכה טו סגן עשין
 דרכני א טו"ע א"ח ס"י
 סגן ספ"ק י ו"י סגן
 ספ"ק כ:
 סא ג מ"י פט"ו מהל'
 שבת הלכה כ ופ"י
 הלכה לה סגן עט טו"ע
 א"ח ס"י סגן ספ"ק יא:

מוסף רש"י

פיתחי שימאי. מקולקין
 ואשמיט, מנו וקן אשמיט
 לשמירין בקדושין (גב):
 מנחות (גב): שקפי.
 מנחות, תיקרה. אקופה
 עלונה. ל"א שקפי
 אקופה עלונה, תקרה
 שאין הבית מקורה (טס).

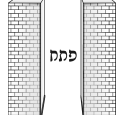
רבינו חננאל (המשך)

הפתח צריך למעט,
 דצורת הפתח ביותר
 מעשר אינה ניתרת.
 ואמרין מעשה באחד
 מבקעת בית הוררות שנעץ
 ד' קונדיסין ב'ר פינות
 השרה קנייני דאמרין,
 ובין אילו קונדיסין קנים
 זה אצל זה בפחות מג'
 טפחים כדי שתהיה כמו
 מחיצה, ומתח זמורה
 עליהן בשביל שלא
 יושמטו ויפילו ויהיו מקום
 הפתח, ואמר ויש לקיש
 כשם שהיא מחיצה
 לכלאים כך היא מחיצה
 נימא בפשה פתחו יתר
 הצד. כלומר העמיד
 מווחות בלא תיקרה אלא
 קנה מיכן וקנה מיכן,
 והאמר רב חסדא צורת
 הפתח שישאח מן הצד
 לא עשה כלום. אלא
 גירסל ששעה קנה מיכן
 וקנה מיכן וקנה אחר
 עליהן, וכי האי גוונא
 צורת הפתח מעליא היא.
 ואם רוחב זה הפתח עשר
 אמות אמאי א"ר יוחנן
 אבל לא לשבת. אלא כגון
 שיש בפתחו יתר מעשר,
 וא"ר יוחנן א"ע"ש שיש
 שם צורת הפתח עשר
 אמות כיון דפתחו יתר
 מעשר לא עשה כלום,
 ש"מ ד"ר יוחנן כרב
 סבירא ליה דאמר והרחב
 מעשר אמות מעט.
 ודחינן, לא, לעולם לא
 נתן קנה על גביהן, ולא
 עשה הפתח אלא קנה
 מיכן וקנה מיכן, והוה
 צורת הפתח מן הצד.
 כלומר יש לו מווחות מן
 הצדדין ואין תיקרה על
 גביהן, וברב חסדא
 פליגי, דאמר העושה
 צורת הפתח מן הצד
 עשה כלום, ד' יוחנן אית
 ליה דרב חסדא, ר"ל לית
 ליה ובין דאסיקנא
 דבפתח מן הצד פליגי
 דאמר איני והאמר ר"ל
 משום ד' יהודה בן חנינא

איפכא מאי: כלומר מי מהניא לורת הפתח בגובה וקשיא לר"ת דהא לורת הפתח היא קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן דל קנה דעל גביהן לימכשר בקנה דמכאן ומכאן דהוי כלחי משאו וי"ל דמיציעיא ליה היכא דלא מהני לחי כמו במפולג או ביתר מעשר דבעי לורת הפתח או לר"י יוסף דבעי לחי רוחב ג' וזככי מיתוקמא נמי בזימא דמיתאי: **חצר שרובה פתחים** וחלונות. וזכחות מעשר דאי ביתר מעשר אפילו מעשה הא אמתנייה רב לר"ך למעט וזד' דפנותיה איירי דמשני לר"ך מודה רב דמהני לורת הפתח (ב) דלמרנין לעיל (ג) הלכה כה"ק וקשיא דמהאי זנין אב אפילו מחייה רביעיית יש ללמוד דלא מהני לורת הפתח כי היכי דלא מהני ביתר מעשר אפילו דמחיה אחת וי"ל דאין ללמוד אלא על ד' מחילות דמחיה אחת ביתר מעשר הי כמו פרוץ מרובה ד' מחילות דמה שאוסר ביתר מעשר משום דלא מיקרי פתח ולא מהני ליה לורת הפתח אלא לפרוץ מרובה מד' רוחות לא יועיל לורת הפתח דפתח ד' רוחות לא עבדי אינשי אכל אמחיה אחת דעבדי פתח פשיטא דמהני לורת הפתח ועל זה אין שייך ללמוד: **מה** יתר מעשר האוסר במבוי. ואין להקשות מה למצוי שכן פרטנו (ט) ד' דיתר מעשר נמי אסר איירי ציה: **פתחי שימאי** פ"ח פתחי ארץ ישראל שהוא ארץ בני סס: **אי"ר"מא בעשר בהא** י"מא ר' יוחנן בשבת לא. אין להקשות דמאי פריך דילמא סבר כנהרדעא (א) דלכרבוהו דלתות אפילו בעשר דביתר מעשר שמואל נמי מודה דהוי כמפולג דכאן איירי צנקה שהיא כרמלית דליכא מאן דפליג שלא יועיל לורת הפתח דלמרנין לעיל (ד) א"ל א"ך קשה דהא רב יוסף אסר לעיל אפילו בעשר הואיל ופרוץ מרובה ואפילו כלה לנקה איירי דומיא דיתר מעשר דאסר ואפילו כלה לנקה מדמיימי מרבי יוחנן דאיירי צנקה א"כ מה פריך צהא לימא ר' יוחנן כיון דרב יוסף סבר הי וי"ל דאין לחוש דרב יוסף רב יוסף הואיל ומדמו וז"ל האיל והמהני לורת הפתח מכל ד' רוחות א"כ גבי פסי ציראות למה הוצרכו לרצבעה דיומדין ולא הוי שרי אלא לצמחה זין לר"מ וזין לר"י יהודה היא להס לעשות ד' קונדיסין ומונה על גביהן לרב בעשר ולמתי' ביתר מעשר וגבי שייא נמי אמאי לר"ך שלשה חצלים זה למעלה מזה או קנים פחות פחות מג' יעשו לורת הפתח מ' היה מתקיים כל כך משום דאתו גמלי וסדו ליה וגם בקל יכול ליפול צרוח שאינה מנויה לפי שהיו לריכין להגביהו מן הגמלים הנכנסים שם לשמות וכן בשיירא ועוד דבשיירא אין להמיר כמו בחצר שמוקף לזירה ור"ז"א מפרש דהכא לא איירי צד' דפנות וה"פ כך התירו לענין שבת במפולג דהיינו ד' מחילות לענין שבת הוי כד' מחילות לענין כללאים דבכללאים אין חילוק זין צ' לר' והשמה פריך שפיר צהא לימא רבי יוחנן צבצב לא דב' מחילות אין לחוש אס פרוץ מרובה והשר מקווי מפרש דהכי פירושא צהא לימא רבי יוחנן צבצב לא חי לית ליה דרב דלמר ביתר מעשר לא מהני לורת הפתח דהא דלמר רב יוסף לורת הפתח לא מהניא בפרוץ מרובה היינו מצבצב ביתר מעשר אלא לאו ביתר מעשר ס"ל רבי יוחנן כרב דלא מהני לורת הפתח ולכך אפילו בעשר קאמר רבי יוחנן דלא מהני לורת הפתח משום דפרוץ מרובה לרב יוסף אסר אפילו ע"י לורת הפתח דלית ליה זנין אב:

אמתנייה לר"ך למעט. אפילו יש לו לורת פתח: מדברי רבינו. רב דלמר לורת פתח לא מהניא: שרובה פתחים. צלרבע דפנותיה: אינה נוספת צלרוב פתח. ואפילו פתחים קטנים מעשר כי היכי דלא מהניא לורת פתח לשויה יותר מעשר פתח לא מהני נמי לפרוץ מרובה על העומד בפתחים קטנים: מה ליוסר מעשר. דין הוא שלא יועיל לורת פתח זו שכן חומר איסורו שלא הותר בשום מקום בשבת ואפילו בפסי ציראות ואליבא דרבי מאיר דלמר דב' שני (לקמן פ: ו) זנייהן כמלא שתי רבקות של ג' ג' צקר דהיינו עשר אמות דכל פרה אמה ושני שלישי אמה: **חומר בפרוץ מרובה על העומד.** בפירות של עשר או פחות שהרי חומר בפסי ציראות ואפילו לרבי מאיר דמחמיר בהו ואסר ביתר מעשר מיהו פרוץ מרובה מודי דשרי וכו"ל לר' יהודה דמכשי צ"ג אמה ושליש: **לימא מסייע ליה.** למ"ד לא מהניא לורת הפתח בעומד פחות מן הפרוץ: **שרובן ס"ד.** כיון דרובן פתחים וחלונות הוה ליה פרוץ מרובה והכי מלי מו למיתני וצבצב שיהא עומד מרובה: אלא שריבה פתח. שעה שעה צהן הרבה פתחים וחלונות סביב סביב מותר וצבצב שיהא זין פתח הפתח יותר מכדי פתח אלהא עומד מרובה על הפרוץ בענין וא"ע"ג דאיכא לורת פתח כולוהו: **פיסחי שימאי.** פתחי שוממי. ל"א פתחים מקולקין שמוסרין תיקון כמו וקן אשמיט' **חסר ממונה:** שיקפי. מווחות שנחללו אצניהם מכאן ומכאן אבן יואלת ואבן נכנסת ואין זו לורת פתח: **סיקרה.** שאין כלום זנין למעלה מן הפתח אלא כל הכותל חלוק כפתח עד ראשו כזה

ולורת פתח שאמרנו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן: **סבר** לה לא דרב. דלא מהני לורת פתח ליותר מעשר פתח שאמרנו מעשר במצוי: **יום חרוטין.** שם מקום: **ומתח ומונה על גביהן.** מזה לזה כעין לורת פתח: **לענין כללאים.** ששם יש גפנים בתוך הקונדיסין מותר לרובע סמוך להן חוץ למחילה דמתני' היה גדר צינחם זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן: **לענין שבת.** ללולטל צתוכו: מן הנה. שמתח המורה מזה לזה באמצעיותו ולא על ראשיתו: **לא עשה כלום.** ולענין שבת (א) אמאי התירו לו: **צבצב לא.** דבבצב חסדא פליגי. ריש לקיש ודברד חסדא פליגי. ריש לקיש וחלונות הללו עד שיהא עומד מרובה על הפרוץ. ורחה רב כהנא ואמר, אה דהני בפתחים וחלונות הללו עד שיהא עומד מרובה על הפרוץ. משום דפתחים הללו פיתחי שימאי נינהו, ולית להו תקרה או משקוף. פי שימאי שם א"י שהיא ארץ בני שם. ואף ר' יוחנן סבר לה לאה דרב, דאמר הרחב מעשר אמות א"ע"ש שיש לו צורת

(א) (לעיל ב: ג) (ב) (פי' חס' לקמן י. ד"ה אמתני' א) לקמן טו: (ד) מנחות ג: ע"ש, (ה) גירסת הערוך עבר פילה ז' פילוח, (ו) (קדושין ג: ג) (ז) צ"ב (ח) (ט) כ"ה: באמצעיתו, (ט) ס"ה כלל'ס, (י) (קד' ו: ג) (יא) ותי' מוספות קדושין ג: ד"ה וקן וכו'.

הגהות הב"ח

(א) חס' ד"ה חסר וכו' דלמר לעיל. ג"כ ד' ו ע"כ: (ב) ד"ה מה זה שכן פתחו. ג"כ ע"י לעיל קד' ו: (ג) ד"ה אילמא וכו' כנהרדעא. ג"כ לעיל סוף פ' ג:

גליון הש"ס

גב' ר"מ ככלאים התירו. עיין לקמן דף ג' ע"א תורה תלוי:

רבינו חננאל

א"ל רב לרב יהוד' תני צריך למעט. אמלחרא, אסיקנא דלא מהניא ברחבה. אמר רב יוסף מדברי רבתי, רב דאמר צריך למעט נלמד חצר שרובה פתחים וחלונות אינה ניתרת בצורת הפתח הואיל ויותר מעשר אסור במבוי, ופרוץ מרובה על העומד אסור בחצוי שבת לה צורת הפתח. מה יותר מעשר האוסר במבוי אינו ניתרת לרבי רב בצורת הפתח אף פרוץ מרובה על העומד כו'. (פי' מה ליתר מעשר אסור שכן פסי התרתה בו אצל פסי ביראות לר' מאיר. (פ"ן) דאמר שתי רבקות של בקר נמצאו רחב ו' פרות כשעומדות כשורה אחת זו אצל זו, עובי כל פרה ופרה אמה וב' שלישי אמה, נמצא בשש פרות עשר אמות לר' מאיר. אבל לר' יהוד' דאמר ח' פרות הן י"ג אמות ושליש אבל פרוץ מרובה על העומד דלרבי הכל מותר. פי' הדיומד רחבו ו' טפחים, ובין דיומד לדיומד פרוץ לר' מאיר י' אמות ולר' יהודה י"ג אמות ושליש. לימא מסייע ליה, לרב. דנתת הללו שירבה בהן פתחי וחלונות כשירות ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ. ורחה רב כהנא ואמר, אה דהני בפתחים וחלונות הללו עד שיהא עומד מרובה על הפרוץ. משום דפתחים הללו פיתחי שימאי נינהו, ולית להו תקרה או משקוף. פי שימאי שם א"י שהיא ארץ בני שם. ואף ר' יוחנן סבר לה לאה דרב, דאמר הרחב מעשר אמות א"ע"ש שיש לו צורת

אמר רב חסדא לצבת אכל לכללאים אפילו מן הצד הוי לורת פתח דצבת חמור מכללאים:

שם לשמות וכן בשיירא ועוד דבשיירא אין להמיר כמו בחצר שמוקף לזירה ור"ז"א מפרש דהכא לא איירי צד' דפנות וה"פ כך התירו לענין שבת במפולג דהיינו ד' מחילות לענין שבת הוי כד' מחילות לענין כללאים דבכללאים אין חילוק זין צ' לר' והשמה פריך שפיר צהא לימא רבי יוחנן צבצב לא דב' מחילות אין לחוש אס פרוץ מרובה והשר מקווי מפרש דהכי פירושא צהא לימא רבי יוחנן צבצב לא חי לית ליה דרב דלמר ביתר מעשר לא מהני לורת הפתח דהא דלמר רב יוסף לורת הפתח לא מהניא בפרוץ מרובה היינו מצבצב ביתר מעשר אלא לאו ביתר מעשר ס"ל רבי יוחנן כרב דלא מהני לורת הפתח ולכך אפילו בעשר קאמר רבי יוחנן דלא מהני לורת הפתח משום דפרוץ מרובה לרב יוסף אסר אפילו ע"י לורת הפתח דלית ליה זנין אב: